

PRESSEMEDDELELSE:

Udsatte børn med tidlige sproglige vanskeligheder støttes ikke nok

Ny rapport sætter fokus på, at indsatser for småbørn med et lille sprog er ujævnt spredt og ikke i tilstrækkelig grad formår at hjælpe de mest udsatte. 11 anbefalinger viser en vej frem.

Småbørn, som er bagud med sprog og deres kommunikationsevner, får ikke nok hjælp og støtte. Det viser en ny rapport fra Socialt Udviklingscenter SUS med støtte fra Egmont Fonden.

Selvom mange kommuner rundt om i landet tilbyder initiativer, der understøtter små børns sprog, kommunikation, dannelse og læselyst, er der fortsat social- og læringsmæssig ulighed, når det kommer til børns tidlige sproglige vanskeligheder. Undersøgelser viser, at der er store forskelle i børns sproglige kompetencer allerede fra 1-årsalderen, og at forskellene varer ved. Børn med tidlige sproglige vanskeligheder klarer sig dårligere ved folkeskolens afgangsprøve end andre børn, trives socialt dårligere i skolen og rammes oftere af psykosociale problemstillinger (se faktaboks).

I en ny rapport kortlægger Socialt Udviklingscenter SUS danske initiativer med fokus på *tidlig literacy* – det vil sige initiativer, der handler om at styrke sprog og kommunikation hos småbørn i alderen 0 til 6 år. Kortlægningen er støttet af Egmont Fonden og skitserer 11 anbefalinger rettet mod beslutningstagere, praktikere, civile og private aktører for at sætte gang i nye initiativer og brede de gode initiativer, der allerede findes, længere ud.

”Med afsæt i Småbørnsløftet arbejder Egmont Fonden for, at alle småbørn har et godt børneliv, herunder udvikler de nødvendige forudsætninger – personligt, socialt og fagligt – for en god skolegang. Det indebærer, at vi bør udligne den sociale og læringsmæssige ulighed, der er knyttet til tidlige sproglige vanskeligheder. Rapporten viser, at der findes gode tidlig-literacyinitiativer, men at mange af dem er små, snævert fokuserede, spredte og kortvarige. Det er problematisk set fra et børneperspektiv. Med rapporten får vi klare anbefalinger om styrkelse og spredning af virksomme tidlig-literacyindsatser, og Egmont Fonden ser frem til at engagere sig i dialog og samarbejde om, hvordan anbefalingerne kan blive til virkelighed til gavn for mange småbørn,” siger Henriette Christiansen, direktør i Egmont Fonden.

Snævert fokus

Udfordringerne hænger blandt andet sammen med, at tematikken går på tværs af ressortområder og ikke har et nationalt fokus. Rapporten viser, at initiativerne er for ujævnt spredt i kommunerne, ofte i afgrænsede projekter. Der er meget få indsatser for de allermindste, og der er en tendens til at fokusere på sprog som teknisk færdighed uden kobling til bredere mål om udviklingen af sociale kompetencer og dannelse.

”Når vi ser på det samlede billede, er vi trods mange rigtig fine indsatser ikke tilstrækkeligt gode til at arbejde systematisk på at udligne uligheden og få sat tidligt nok ind. Det snævre fokus på sprog som teknisk færdighed er en udfordring set i lyset af, at børn i udsatte positioner netop kan have særligt brug for støtte til kommunikation og sprog i relation til sociale kompetencer og deltagelse i fællesskabet. Ellers bliver de børn sat på sidesporet fra starten, når de begynder i dagtilbud,” siger Vibeke Normann Andersen, direktør i Socialt Udviklingscenter SUS

Brug flere kanaler

Rapporten påpeger, at der også er en skævhed i adgangen til bøger og højtlesning. Flere af anbefalingerne går på bedre tilgængelig af bøger og litteratur for alle småbørn og deres familier. Det skal ses i lyset af, at der er forskningsmæssigt belæg for, at børn fra hjem, hvor bøger og læsning er normen, klarer sig bedre (se faktaboks). Udbredelsen bør ske via dagtilbud, men andre aktører bør også tage et ansvar. Det kan der hentes god inspiration til i flere af vores nabolande, fremhæver rapporten.

”Dagtilbuddenes rolle er unik, når det gælder om at mindske uligheden i sproglige færdigheder. Men når det kommer til det, der foregår i hjemmet, er der også et potentiale i at inddrage civilsamfundet yderligere i initiativer med bl.a. højtlesning og brobygning til bibliotekerne. Hvis man kigger til vores nabolande er de langt bedre til at arbejde systematisk og på tværs i bl.a. Norge, Sverige og England. Særligt Norge er foran med både en national strategi på området og flere større nationale civilsamfundsaktører, som spiller med,“ understreger Vibeke Normann Andersen fra Socialt Udviklingscenter SUS.

Hent rapporten ***Sprog og læselyst hos små børn - Kortlægning af danske initiativer, udfordringer og uudnyttede potentialer*** på SUS' hjemmeside (LINK).

Den 02. juni holder SUS webinar: ***Bøger og læselyst hos småbørn - hvorfor er det meget mere end 'nice to'?***

Her dykker vi ned i rapporten og inviterer til paneldebat med Anne Sophia Hermansen, Rachel Röst og Sofie Plenge. Mere information og tilmelding her (LINK)

Kontakt

Vibeke Normann Andersen, direktør Socialt Udviklingscenter SUS, tlf. 9135 6202, vna@sus.dk
Marie Andergren Andersen, kommunikationschef, Egmont Fonden, tlf. 2491 5652, maa@egmontfonden.dk

BOKS

Rapportens 11 anbefalinger

Rapporten kommer med 11 anbefalinger til beslutningstagere, praktikere, civile og private aktører for at styrke og sprede virksomme initiativer i forhold til at udligne den sociale og læringsmæssige ulighed, der er knyttet til tidlige sproglige vanskeligheder:

1. Udnyt dagtilbuds unikke rolle bedre
2. Sørg for børnelitteratur af høj kvalitet i alle daginstitutioner
3. Understøt en bredere tilgang til tidlig literacy, særligt på pædagoguddannelserne
4. Etabler samarbejde med sundhedsaktører om tidlig opsporing og forældreinddragelse
5. Styrk bøgernes og højtlesningens rolle på socialområdet
6. Styrk frivillighed og civilsamfund
7. Hold fokus på forankring og bæredygtighed
8. Stil bøger på flere sprog og med forskellig repræsentation til rådighed
9. Få mere ny børnelitteratur ud at leve
10. Uddan æstetiske vejledere i daginstitutionerne
11. Skab en stærkt national læseforening

BOKS

FAKTA

Sprog, trivsel og adgangen til bøger

- Der er store forskelle i børns sproglige og socioemotionelle kompetencer allerede fra 1-årsalderen. Forskellene varer ved og giver ulige forudsætninger for videre læring og udvikling op gennem grundskolen.
- Børn, der er sprogligt bagud i 3-årsalderen, klarer sig dårligere end andre børn ved folkeskolens afgangsprøve. Blandt unge, der som 3-årige havde ringe sprogevner, er andelen, som ikke består 9.

klassens eksamen, mere end dobbelt så stor sammenlignet med andre unge.

- Også børns almene trivsel påvirkes, hos skolebørn og unge ses et statistisk sammenfald mellem sproglige vanskeligheder og graden af social isolation, ensomhed og høj risiko for psykosociale problemstillinger.
- Fortrolighed med bøger og læsning i hjemmet kan fremme sprogforståelse, ordtilegnelse og ordlæsning hos små og mindre børn og desuden hjælpe børn og unge med at klare sig godt i skolen.
- Der er en tydelig social forskel i adgang til bøger. De socioøkonomisk mest udsatte familier har færrest bøger i hjemmet.
- Over tid er der blevet flere børn og unge med adgang til få bøger i hjemmet, dels i fattige familier, dels i familier, hvor mor ikke har en uddannelse ud over grundskolen.
- Sprogeksperter peger på, at danske dagtilbud har en unik mulighed for at bidrage til at udligne et ulige udgangspunkt og skabe et miljø, som kompenserer børn med ringere forudsætninger.
- Undersøgelse af læringsmiljøkvalitet i børnehaver peger på, at der er for få bøger tilgængelige for børn i børnehaven, og at personalet i næsten halvdelen af børnehaverne ikke læser højt eller inddrager bøger i deres aktiviteter med børnene. Det er på trods af, at det er dokumenteret at netop højtlesning har sprogstimulerende effekt.

Kilder:

En Bedre Start – livsduelighed hos de allermindste, Egmont Rapporten 2016.

Børns tidlige udvikling og læring i dagtilbud. Analyser af 0-6-årige børn i dagtilbud. Videnspublikation til kommuner, 2016. Rambøll Management Consulting, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet

Skal vi lege? – om legen og venskabets betydning for små børns sprogudvikling, Pia Thomsen, UCC 2018.

Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2018. VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. 2018.

Livsduelighed, notat. SFI, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2016.

Trivselsudfordringer ved skolestart – et langtidsperspektiv. VIVE, 2019.

Børns udvikling af sproglige færdigheder har social slagside. Rockwoolfondens forskningsenhed, 2019.

En stærk læsekultur hos børn og unge: Oplæg til en national læsestrategi. Danmarks Biblioteksforening. Tænk tanken Fremtidens Biblioteker, 2019.

Børn har brug for bøger, Landsforeningen af Socialpædagoger, 2016

National undersøgelse af læringsmiljøkvalitet, Danmarks Evalueringsinstitut, EVA 2020

Skole i hjem – hjem i skole. Tidsskriftet Viden om Literacy, nr. 17, 2015